

مقدمه

این کتابچه جهت راهنمایی و افزایش آگاهی افراد، گروه‌ها و نهادهای مختلف مرتبط با موضوع تراجنسی است تا با اصطلاحات و کلمات حوزه تراجنسی آشنایی داشته باشند و با اشتباه در بیان این کلمات دچار خطا نشوند
پیش از شروع ذکر چند نکته الزامی است:

- بر حسب موضوع و مطلب بیان شده، از منابع معتبر و بی طرف استفاده شده است تا اعتبار این کتابچه محفوظ باشد. منابع در انتهای این کتابچه ذکر شده است
- این نوشتار به صورت رایگان در سایت [محتا-مرکز حمایت از تراجنسی های ایرانی](#) قابل دسترسی است و هیچ گونه هزینه ای بابت آن دریافت نمی شود.
- این اثر تحت پروانه "اختیار-غیرتجاری ۴,۰ بین المللی کریتیو کامنز" منتشر شده است. برای مشاهده یک نسخه از این پروانه به [اینجا](#) مراجعه کنید
- مسلماً کلمات و اصطلاحات فراوانی در این حوزه وجود دارد، اما تمرکز ما بر روی پرکاربردترین کلمات و اصطلاحات بوده است تا مطلب خلاصه و بدون زوائد باشد

هویت جنسی (Sexual Identity)

جنس یا **هویت جنسی** (به انگلیسی: Sex) به تشخیص افراد بر اساس اندام جنسی‌شان گفته می‌شود. یعنی تقسیم بندی افراد به گروه های مختلف بر اساس اندام جنسی.

دو جنس مشهور و شناخته شده نر و ماده است (نه زن و مرد).
جنس بر اساس پنج فاکتور تشخیص داده می شود:

- تعداد و نوع کروموزم های جنسی

- نوع غدد جنسی، مانند تخمدان یا بیضه

- هورمون های جنسی

- آناتومی درونی (مانند رحم)

- اندام تناسلی جنسی

گاهی افرادی به دنیا می آیند که ممکن است بین یکی از این پنج فاکتور تضاد و اختلافی داشته باشند، به این افراد اصطلاحاً بیناجنسی یا Intersex گفته می شود.

بیناجنسی تفاوت عمده ای با تراجنسیتی دارد. بیناجنسی شخصی است که از ابتدای تولد داری تفاوت در یکی از این پنج فاکتور است و هیچ گونه مداخله پزشکی در آن تاثیری نداشته است. مانند: موزائیسم، سندرم کلاین فلتر و...

نکته بعدی آن است که بیناجنسی (Intersex) با دوجنسی (Hermaphroditism) تفاوت دارد که در ادامه با آن می پردازیم

جنسیت (Gender)

جنسیت یا **هویت جنسیتی** (به انگلیسی: Gender Identity) به تشخیص افراد بر اساس باور ذهنی شان است.

جنسیت در ذهن و باور هر فرد است. یعنی فرد در ذهن و باورش و بدون توجه به اندام جنسی اش خودش را زن، مرد، هردو یا هیچکدام می داند.

جنسیت هرگز و هیچگاه قابل تغییر نیست و یک مساله ثابت و غیر قابل تغییر است مگر در برخی بیماری های روانی خاص.

جنسیت را به دلیل اینکه در ذهن افراد است می توان یک طیف در نظر گرفت که در یک سمت آن مرد و در سمت دیگر آن زن قرار دارد. افراد ممکن است در هر جای این طیف قرار داشته باشند و به صورت های مختلف شناخته شوند. جنسیت یک موضوع صفر و یکی نیست. یعنی نمی توان گفت فرد قطعا ۱۰۰٪ زن است و یا ۱۰۰٪ مرد بلکه ممکن است در هر کجای این طیف قرار داشته باشد

جنسیت همچنین وابستگی مستقیمی به فرهنگ و عرف جامعه دارد. ممکن است فردی در جامعه بر اساس باورهای ذهنی اش کاملا مرد شناخته شود ولی در جامعه دیگری برخی تصوراتش به زنان تعلق گیرد. جنسیت را باید بر اساس فرهنگ و عرف محل زندگی هر فرد بررسی کرد. نمی توان تعریف جنسیت در میشیگان آمریکا را به فردی در سئول کره جنوبی تعمیم داد.

رفتار جنسیتی (Gender Expression)

رفتار جنسیتی یا **ابراز جنسیتی** (Gender Expression) به رفتارهایی گفته می شود که باعث می شود در جامعه افراد را زنانه یا مردانه بدانیم . پوشش، آرایش، اصلاح مو، صحبت کردن، راه رفتن و... مواردی هستند که به عنوان رفتار جنسیتی شناخته می شوند . رفتار جنسیتی مهم ترین عاملی است که افراد در دیدار با هم تشخیص میدهند فرد مردانه است یا زنانه . رفتار جنسیتی نیز مانند جنسیت یک طیف است که در یک سمت آن زنانگی و در سمت دیگر آن مردانگی است و مانند جنسیت نیز وابستگی مستقیمی به فرهنگ و عرف جوامع دارد . ممکن است نوعی پوشش در ایران کاملاً مردانه تلقی شود اما در هندوستان تلفیقی از زنانگی و مردانگی باشد. نمی توان برای رفتار جنسیتی یک چارچوب جهانی و کلی در نظر گرفت . افراد در برخورد با یکدیگر نمی توانند اندام جنسی یکدیگر را بررسی کنند و یا از ذهن و باور هم باخبر شوند بلکه بر اساس رفتار جنسیتی تشخیص می دهند فرد مردانه است یا زنانه یا چیزی بین این دو . به عنوان مثال شخصی که مانتو زنانه به تن دارد، روسری سر کرده و کفش و آرایش زنانه دارد در نگاه مردم ایران فردی زنانه است و بر اساس این زنانگی تصور بر این است که وی یک زن است .

دوجنسی (Hermaphrodite)

دوجنسی یا Hermaphrodite در واقع بیشتر در بین گیاهان و حیوانات مرسوم است. دوجنسی در واقع به حالتی گفته می شود که فرد هر دو نشانه های جنسی را به صورت کامل و مساوی داشته باشد.

یعنی فرد هم زن باشد و ارگان های زنانه داشته باشد و هم مرد باشد و ارگان های مردانه داشته باشد، کامل و مساوی و بتواند به راحتی بین نر و ماده بودن تغییر رفتار دهد، مانند حلزون ها یا دلقک ماهی ها اشتباه نکنید، شیمیل و امثال آن حاصل دستکاری های انسانی و جراحی های زیبایی مانند پروتز سینه، لیزر و... است که تنها در صنعت پورنوگرافی و برای تن فروشی کاربرد دارد و نه چیز دیگر. هیچ فردی شیمیل متولد نمی شود، لاقل تا امروز متولد نشده است.

در ایران به اشتباه به افراد **بیناجنس** (Intersex) مانند کسانی که بیضه پنهان دارند دو جنسه گفته می شود که یک اشتباه بزرگ و مصطلح است.

گرایش جنسی (Sexual Orientation)

گرایش جنسی یا **میل جنسی** (Sexual Orientation) به میل و کشش احساسی و جنسی به سمت فرد مقابل می‌گویند.

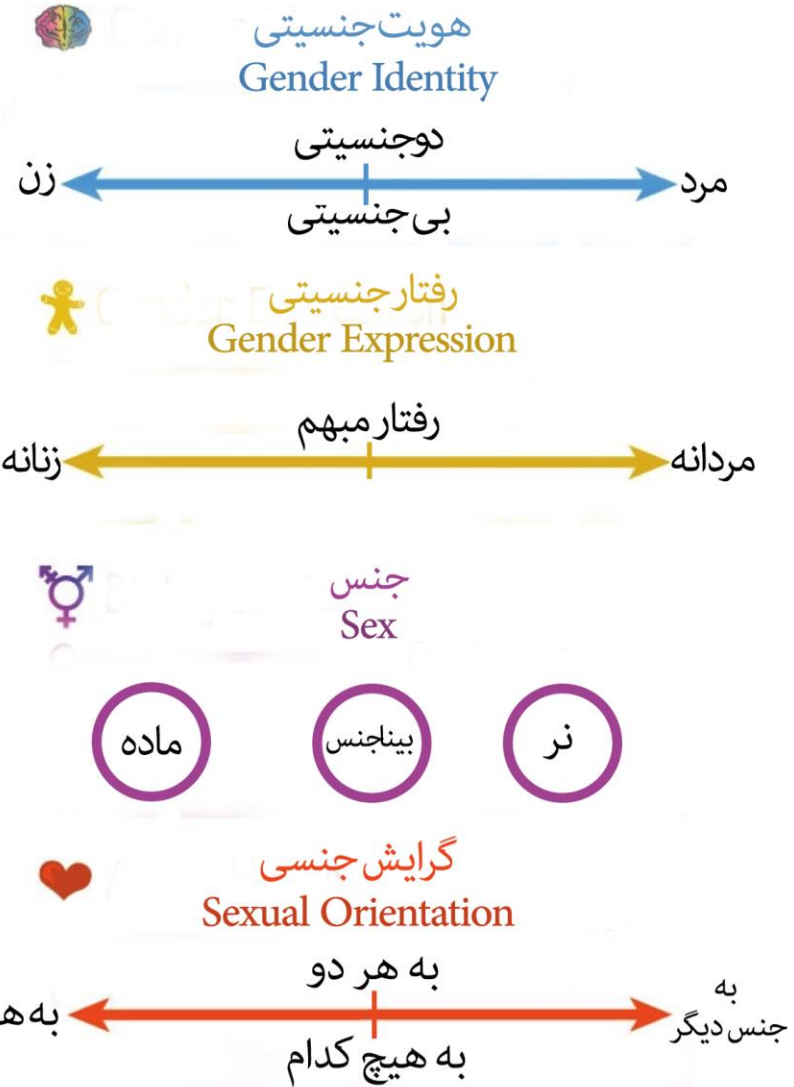
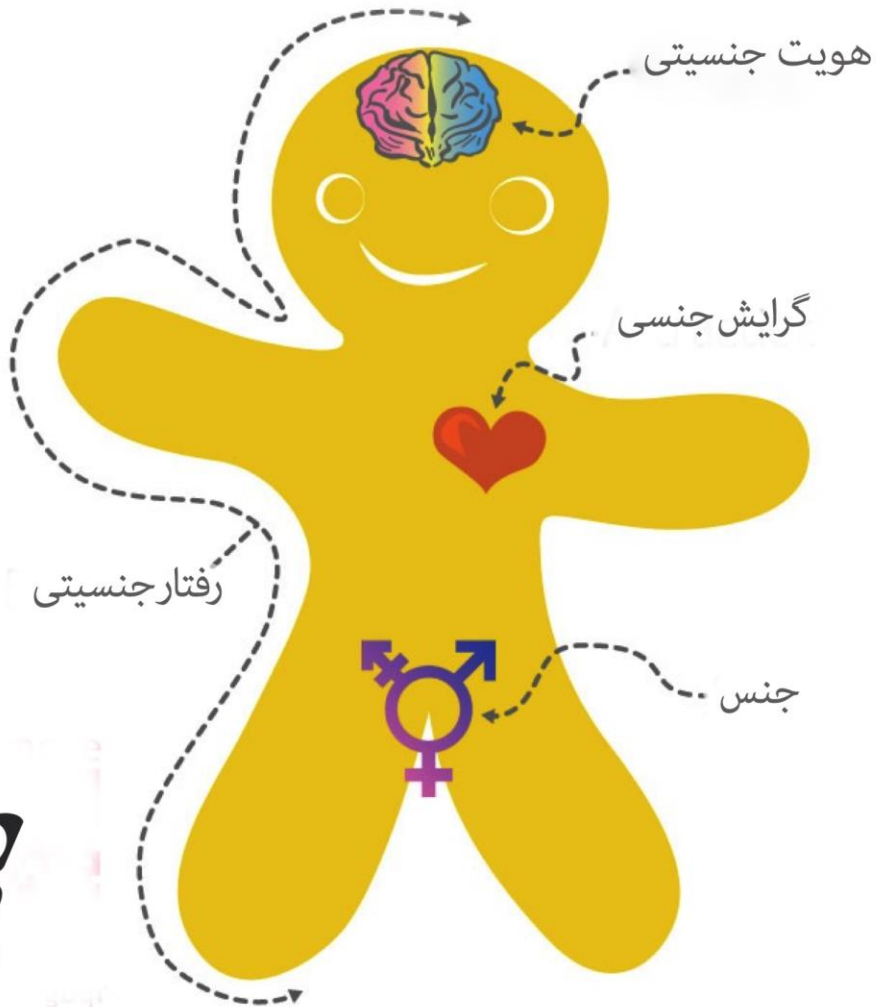
میل جنسی نیز یک طیف است که در یک سمت آن کشش به سمت مرد و در سمت دیگر آن میل به زن است. باید توجه کرد که میل جنسی بر اساس جنسیت فرد است. یعنی اگر فردی در ذهنش باور دارد که یک مرد است و به فردی گرایش دارد که در ذهنش خودش را زن میداند در نتیجه یک دگرجنس‌گرا است. در این جا اندام جنسی هیچ نقشی ندارد.

در اغلب موارد افراد میل جنسی را با هویت جنسیتی اشتباه گرفته و تصور می‌کنند تمام افرادی که هویت جنسیتی متفاوت با اندام جنسی اش دارند را می‌توان گرایش جنسی شان را حدس زد!

باید توجه کرد که هویت جنسیتی هیچ تاثیری بر گرایش جنسی ندارد و این دو کاملاً مجزا است. به عنوان مثال، شخصی که یک دست ندارد لزوماً گرایش جنسی خاصی ندارد! همچنین شخصی که تراجنسیتی است لزوماً گرایش جنسی خاصی ندارد

هویت جنسیتی، رفتار جنسیتی، گرایش جنسی و جنس

by its pronounced **METROsexual**.com

همسوجنسیت (Cisgender)

همسوجنسیت یا **سیسجندر** (Cisgender) به فردی گفته می شود که جنس، جنسیت و رفتار جنسیتی مطابق با همدیگر دارد. در واقع هر فردی که تراجنسیتی نباشد، سیسجندر است. به عنوان مثال فردی که اندام جنسی نرینگی دارد، در ذهن و باورش خودش را مرد می داند و بر اساس جامعه و محیط محل زندگی اش رفتار جنسیتی اش نیز مردانه است در نتیجه به این فرد در اصطلاح همسو جنسیت یا سیسجندر می گویند.

. معمولاً افراد، به اشتباه به جای استفاده از این کلمه، برای نشان دادن گروه مقابل تراجنسیتی ها از کلمه استریت (Straight) استفاده می کنند در صورتی که کاملاً اشتباه است.

اصطلاح استریت در واقع به معنی دگرجنس خواهی و یک گرایش جنسی است که قبلاً توضیح دادیم. باید توجه کرد تفاوتی ندارد که این فرد از زمان تولدش اینگونه بوده و یا با اقدامات پزشکی به این جایگاه رسیده باشد. یعنی اگر فردی از ابتدا اینگونه متولد شده است یک سیسجندر است و کسی هم که با جراحی، هورمون تراپی و یا هر اقدام دیگر به این مرحله رسیده نیز یک سیسجندر است.

نکته دوم این است که گرایش جنسی هیچ تاثیری در سیسجندر بودن یا نبودن فرد ندارد

ترانجنسیتی (Transgender)

ترانجنسیتی یا **ترنسجندر** (Transgender) به فردی گفته می شود که بین جنس، جنسیت و رفتار جنسیتی اش تضادی باشد .

به عنوان مثال اندام جنسی ماده دارد اما در ذهن خودش را مرد می داند و رفتار جنسیتی مردانه نیز دارد .
در ترانجنسیتی حالت های مختلف و بسیار زیادی وجود دارد. اما نکته مشترک اینجاست که حداقل بین یکی از این سه تعریف تضاد و تفاوتی با دو عامل دیگر وجود دارد
ترانجنسیتی به دلیل حالت های مختلفی و زیادی که دارد به گروه های زیادی تقسیم می شود مانند زنانه پوشی، دوجنسیتی، ترانجنسی، بی جنسیتی، مبدل پوشی و... که هر کدام تعریف مشخص خود را دارد .
به نوعی ترانجنسیتی خود به عنوان یک سر دسته است و زیرشاخه های مختلفی دارد که هر کدام مسیر متفاوتی دارند و نمی توان یک ترنسجندر از یک دسته را با دسته دیگر مقایسه کرد.

ترانجنسیتی نقطه مقابل **همسوجنسیتی** یا همان سیسجندر می باشد. در واقع انسان ها بر اساس جنسیت به دو گروه همسوجنسیتی و ترانجنسیتی تقسیم می شوند.

تراجنسی (Transsexual)

تراجنسی، ترنسکشوال (Transsexual) به دسته ای از تراجنسیتی ها گفته می شود که به طور مشخص بین هویت جنسیتی و هویت جنسی خود تضاد دارند و این تضاد به حدی زیاد است که برای تغییر جنس خود تلاش می کنند. به عنوان مثال فردی که اندام جنسی نرینگی دارد، اما در ذهن خودش را به عنوان یک زن باور دارد. این باور به شدت قوی بوده و از ابتدای تولد با فرد است و چیزی نیست که بر اساس آموزش و شرایط به دست بیاید. این فرد در ذهن و باورش اعتقاد دارد باید یک زن باشد و رفتار جنسیتی زنانه داشته باشد و به همین خاطر به جراحی تغییر جنس یا تطبیق جنس (Sex Reassignment Surgery) فکر می کند و برای آن تلاش می کند. باید توجه کرد که:

- فرد ممکن است دست به جراحی نزنند زیرا ممکن است شرایط مالی، اجتماعی و یا پزشکی را مناسب نداند اما به آن فکر می کند و در صورت نبودن مشکل آن را انجام می دهد
- گرایش جنسی فرد هیچ تاثیری در تراجنسی بودن یا نبودن فرد ندارد. گرایش یک مساله جداگانه و بی ربط به هویت می باشد. به عنوان مثال فردی که نابینا است ممکن است هر گرایشی داشته باشد و نابینا بودن یا نبودن هیچ تاثیری در گرایش فرد نخواهد داشت.
- ممکن است فردی بر اساس شرایط محیطی و فرهنگی، رفتارهای جنسیتی متفاوتی داشته باشد، رفتار جنسیتی دلیلی بر تشخیص فرد به عنوان تراجنسی نیست.
- یک فرد ترنسکشوال لزوماً نشانه فیزیکی یا هورمونی از جنس دیگر ندارد. ممکن است یک فرد با اندام و فیزیک کاملاً مردانه باشد اما در ذهن خودش را زن بداند و برای تغییر فیزیکش تلاش کند.

آشفتگی جنسیتی (Gender Dysphoria)

آشفتگی جنسیتی یا **لال جنسیتی** (Gender Dysphoria) یک دسته بندی علمی در بحث روانپزشکی برای تراجنسی ها است. انجمن روانپزشکی آمریکا بر اساس این اصطلاح می گوید که فردی که دچار آشفتگی جنسیتی است در واقع کسی است که هویت جنسیتی متفاوت از اندام جنسی اش دارد و برای تغییر اندام جنسی یا همان هویت جنسی اش تلاش می کند و حداقل برای شش ماه روی خواسته خود اصرار داشته باشد.

آشفتگی جنسیتی در واقع اسم دیگر تراجنسی در مباحث روانپزشکی است و نوعی تیر برای تشخیص افراد تراجنس است

آشفتگی جنسیتی در DSM5 به عنوان یک اختلال جنسی، جنسیتی و یا انحراف جنسی شناخته نمی شود بلکه به عنوان یک آشفتگی و عدم تطبیق از آن یاد می شود.

این تغییر نام برای آن بود که بار منفی سایر اصطلاحات از روی تراجنسی ها برداشته شود و باعث ننگ یا توهین به تراجنسی ها نشود.

اختلال هویت جنسیتی (Gender Identity Disorder)

این اختلال که با نام Gender Identity Disorder شناخته می شود و در ایران اشتباهات اختلال هویت جنسی خوانده می شود، قبل از سال ۲۰۱۳ به جای آشفتگی جنسیتی به کار می رفت و به نوعی بیان می کرد تراجنسی ها دچار اختلال هستند .

اما در DSM5 و از سال ۲۰۱۳ این مورد اصلاح شد و بیان شد تراجنسی بودن به نوبه خود اختلال محسوب نمی شود.

در واقع دی اس ام در نسخه جدید خود بار منفی اختلال هویت جنسیتی را حذف کرد تا تراجنسی ها را از انگ و تبعیض های مرتبط با این نام گذاری در امان نگاه دارد.

در این نسخه بیان شد که تراجنسی بودن هیچ گونه اختلالی محسوب نمی شود و در دسته بندی جداگانه و به عنوان آشفتگی جنسیتی یا ملال جنسیتی از آن یاد می شود.

جراحی تغییر جنس (Sex Reassignment Surgery)

جراحی تغییر جنس یا تطبیق جنس (Sex Reassignment Surgery) مجموعه از اقدامات پزشکی، شامل هورمون تراپی، جراحی های زیبایی و جراحی آلت تناسلی است که برای افراد تراجنسی و بیناجنس کاربرد دارد و اندام جنسی اولیه را تغییر داده و به جنس مورد نظر تبدیل می کند

بنابر تعریف جنس و جنسیت که در ابتدا خواندیم اکنون میدانیم که اصطلاح جراحی تغییر جنسیت و یا تطبیق جنسیت کاملاً اشتباه است زیرا جنسیت تغییر ناپذیر است و این مجموعه اقدامات بر روی جنس انجام می شود، نه جنسیت

منابع

- [Collins Dictionary](#)
- [Isna.org](#)
- [Gender Wikia](#)
- [Psychiatry \(PDF\)](#)
- [Britannica](#)